

m ü z i k b e l g e l i ğ i

ders BELGELİĞİ müzik kolu çalışmaları

sıra: 20

21 Şubat 2025

Resim sanatının müzikle bağlantısını araştırır, doküman toplar, örnekleri kapsama alanına ulaştırır, dinletiler yapar.

“Müziyen Öğretmenler”

Türkiye’de müzik eğitiminin ilk adımları Osmanlı Dönemine kadar uzanır. Osmanlı Dönemi’nde müzik eğitimi “meşk” usulü denilen “usta-çırak” ilişkisiyle yürütülmekteydi. Yani meşk usulü, müziğimizi oluşturan makam, usul, repertuvar vb. bilgileri ve inceliklerini üstattan dinleyerek öğrenme, tekrarlama, ezberleme esasına dayanan, böylelikle söz ve saz eserlerinin yüzyıllar boyu nesilden nesile intikalini sağlayan bir yöntem olarak, 19. yüzyılın ilk çeyreğine kadar sürdürülmüştür. Daha sonra Batı etkisiyle kurulan konservatuvarlarda da kısmen de olsa bu yöntem uygulanmıştır. (1)

Müzik sanatının sanat alanları içinde kuşkusuz paha biçilmez bir yeri vardır. Bu değeri fark eden Atatürk; “Müzik ile ilgisi olmayan varlıklar insan değildirler. Eğer söz konusu olan hayat insan hayatı ise müzik mutlaka vardır.” (2) sözünü söylemiştir. Bu vesileyle müzik çalışmaları 1924 tarihinde Musiki Muallim Mektebi ile başlamıştır. Türkiye’de müzik öğretmeni yetiştiren ilk kurum olan Musiki Muallim Mektebi, 1924 Kasım’ında Ankara Cebeci’de bir evde 12 öğrenci ile eğitim-öğretim faaliyetlerine başlanmıştır. Okul kurucu müdürlüğünü Osman Zeki Üngör üstlenmiş, öğretmen kadrosunu Riyaset-i Cumhur Filarmoni Orkestrası’nın üyeleri oluşturmuştur. (3) (Atatürk ansiklopedisi.gov.tr) 1936 yılında okulun bünyesinde Musiki Muallim Mektebi temsil sınıfları adı altında bir konservatuvar oluşturuldu. 1938 -39 öğretim yılından itibaren işlevini Gazi Orta Muallim ve Terbiye Enstitüsü bünyesinde devam ettirdi. Tüm bu çalışmalar sonucunda bu gazete-de, Cumhuriyet döneminden günümüze kadar uzanan hem müzik sanatında kompozisyon icra eden hem de çeşitli eğitim kurumlarında öğretmenlik yapıp ülkemizde müzik eğitimini ilerletip çağdaş bir düzeye getiren müzisyen öğretmenleri derledik.

Ahmet Adnan Saygun

1925-1926 yıllarında ilkokul ve lise müzik öğretmeni yaptı. 1925’te Fransız La Grande Encyclopedie’den müzikle ilgili

makaleleri çevirerek birkaç ciltlik büyük bir Musiki Lügati getirdikten sonra 1926’da İzmir Lisesi’nde müzik öğretmeni oldu. Maarif Vekaletinin açtığı sınavı kazanarak 1928’de Paris’e bursla gönderilen Saygun ünlü müzik okulu Schola Cantorum’da Vincent d’Indy, Eugene Borrel, Bboubier, Amedee Gastouee adlı öğretmenlerin öğrencisi oldu. Saygun’un 1942’de tamamladığı Yunus Emre Oratoryosu 25 Mayıs 1946’da Ankara’da Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi’nde seslendirildi ve büyük başarı kazandı. En önemli eseri olarak kabul edilen eser Türk müziğinin en çok seslendirilen eserlerinden oldu ve sonra Paris’te Birleşmiş Milletler kuruluş yıl dönümü sebebiyle New York’ta ünlü orkestra şefi Leopold Stokowski yönetiminde seslendirildi. Ankara Devlet Konservatuvarı modal müzik öğretmenliğine 1946’da atanan sanatçı, 1948’de İnönü Armağanı, 1949’da Fransa Milli Eğitim Bakanlığına Akademik Nişan, 1950’de Akademi Madalyası, 1951’de İtalya Hükümetince 1. Nişan ve Uluslararası Müzik Sosyetesinden Sibelius Bestecilik madalyası aldı. (4)

Muammer Sun

Askerlik görevi sonrası 1967 yılından itibaren sırasıyla Sun, Milli Eğitim Bakanlığı Kültür Müsteşarlığı Danışmanlığı, Gazi Eğitim Enstitüsü Müzik Bölümü Öğretmenliği, Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın Yüksekokulu, Ankara Devlet Konservatuvarı, İzmir Devlet Konservatuvarı’nda görev aldı. 1982’de kendi isteğiyle emekli oldu. Çocuk ve Gençlik Korolu Yönergesi’nin çıkarılışı, 160’ı aşkın Çocuk ve Gençlik Korosu’nun kuruluşunda rol aldı. Müzik öğretmenleri için hizmet içi yaz kurslarına katılım, 1973 devlet konservatuvarı sanatkarlarına yönetmeliğin hazırlanması, 1979 devlet konservatuvarı kuruluş ve işleyiş yönetmeliğinin hazırlanması, çocuklar ve gençler için peş peşe şarkı kitapları ve türkü seçkileri yayınlama, müzik okulları için ders kitapları ve kaynak kitapların yayınlanması görevlerinde bulundu. (5)

Mithat Fenmen

1939 yılında Ankara Devlet Konservatuvarı’na piyano öğretmeni olarak atandı. 1970-1973 yılları arasında Ankara Devlet Konservatuvarı müdürlüğü yaptı. Üstün yetenekli çocukların keşfedilmesinde öncülük etti. 43 yıl boyunca piyano öğretmenliği

yaptı. Piyanistin Kitabı ve Solfej yerlerinde halen okutuluyor. Öğrencileri arasında İdil Biret, Fazıl Say, Gülsin Onay’da vardır. (6)

İlhan Usmanbaş

Henüz öğrenciyken yazdığı ilk orkestra yapıtı, Mozart’tan esinlendiği “Küçük Gece Müziği”dir (1946). Yine aynı yıl içinde Usmanbaş’ı yeni arayışlar içinde görüyoruz: Sartre ve Leibowitz’in yazılarını ve kitaplarını Fransızca’dan izlemeye başlamış, Alban Berg’in “Wozzeck” operasını kitaplıkta keşfederek Bülent Arel’le birlikte öteki çağdaş bestecilerin yapıtlarını incelemeye, seslendirmeye girişmiştir. Konservatuvar öğrencisi olmayan genç bestecilerden Ertuğrul Oğuz Fırat’la arkadaşlığın başlaması da bu yıllardadır. 1952’de Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) kanalıyla Amerika’ya gitmiş, aynı yıl Ankara’da Helikon Demeği’nin kurucuları arasına katılmıştır. 1956’da Ankara Devlet Konservatuvarı’nda müzik tarihi öğretmenliği yapmıştır. 1957-58 yıllarında Rockefeller bursu ile Amerika’ya giderek birçok besteci ile tanışma olanağı bulmuştur. 1960’ın sonra besteci, “dizisel yazı”-dan uzaklaşmaya başlayarak yeni tekniklere yönelmiştir. Bestecilik serüveni genelde şöyle bir çizgi izlemiştir: 1948’e kadar, Hindemith, Bartok, Stravinski, Rey etkileri. 1950-60 arası, dizisel teknikler ve özgün uygulamaları. 1960’tan günümüze, dizisel sonrası özgün araştırmalar; aleotric (raslam-sal), özgür polifoni, kollaj, minimal uygulamaları, monoritmik, optik-grafik özgür değerler, mikromodalite. Usmanbaş, Türkiye’de uzun yıllar sürdürdüğü kompozisyon öğretmenliği koşutunda, kitaplar ve çeviriler yayınlamış, kongre bildirileri ve makaleler yazmıştır. Başlıcaları arasında: Müzikte Türler ve Biçimler (André Hodeir’den çeviri), Kısa Dünya Musikisi Tarihi (Curt Sachs’tan çeviri) ve Müzikte Türler sayılabilir. İlhan Usmanbaş’ın yapıtlarına ilişkin nota koleksiyonu, Sevda-Cenap And Müzik Vakfı belgeliğindedir. (7)

Ferhunde Erkin

Ferhunde Erkin, yirmi iki konçertonun Türkiye’de ilk seslendirmesini yaptı. Ayrıca Ankara Devlet Konservatuarı’nda ki piyano bölümünde ders veren; birçok Türk piyanist ve müzik eğitimcisini yetiştirmiş bir eğitimciydi. Besteci Ulvi Cemal Erkin’in eşi idi. Ulvi Cemal Erkin ve diğer Türk bestecilerinin eserlerini sıklıkla seslendiren sanatçı; uzun süre müzikal ortaklık yaptığı Suna Kan ile birlikte verdiği oda müziği konserleri ile Türkiye’de klasik müziğin yaygınlaşmasına katkıda bulundu. Ferhunde Erkin bu dönemde ve daha sonrasında konser piyanistliği ve öğretmenlik görevini bir arada yürüttü. 22 piyano konçertosunun Türkiye’de ilk çalınmasını gerçekleştirdi. Paul Hindemith, Ernst Praetorius, Hans Rosbaud gibi dünyaca ünlü şeflerin eşliğinde çaldı. Resitallerinde Türk bestecilerinin eserlerine her zaman yer veren piyanist, eşi Ulvi Cemal Erkin’in piyano için yazdığı solo ve orkestral eserleri sıklıkla seslendirdi. Antonio Saldarelli, Martin Borchmann ve Gaspar Cassado gibi ünlü çellistlerle, kemancı Licco Amar ve kardeşi Nectdet Remzi Atak ile çok sayıda oda müziği konseri verdi. Çağdaş müzik repertuarına da konserlerinde yer verdi. 1943’te Birinci Dünya Savaşı sırasında eşi Ulvi Cemal Erkin’in piyano konçertosunu Fritz Zaun yönetimindeki Berlin Şehir Orkestrası’yla seslendirdiğinde şehir bombalar altındaydı. (8)

Özkan Manav

20 Mayıs 1967’de Mersin’de dünyaya gelen Ali Özkan Manav, Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuarı’nda Ahmed Adnan Saygun ve İlhan Usmanbaş’la kompozisyon çalıştı. Bestecilik öğrenimini Boston Üniversitesi’nde Lukas Foss ve Marjorie Merryman’le 1996-99 yılları arasında yürüttüğü doktora çalışmalarıyla tamamladı. 1991 yılından bu yana Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi İstanbul Devlet Konservatuarı’nda ders vermektedir. Sforzandolar adlı orkestra yapıtının ilk seslendirilişi 1999 yılında Münih’te, musica viva konser dizisi kapsamında Bavyera Radyosu Senfoni Orkestrası’yla yapıldı. Portamento lento adlı orkestra müziği 2002 yılı Deutsche Welle Kompozisyon Ödülü aracılığıyla Bonn’da, Beethoven Festivali’nde seslendirildi. Orkestral ses dünyasında yorumladığı Ali Ekber Çiçek’in Haydar Haydar deyişi 2017 yılında Türkiye Ulusal Gençlik Filarmoni Orkestrası’nın Avrupa turnesinde, 2021 yılında Londra Filarmoni Orkestrası’nın Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası’nın yeni konser salonunda ve İstanbul’daki Atatürk Kültür Merkezi’nin açılışında verdiği konserlerde seslendirildi. Kompozisyonlarında yüzeyde birbirine uzak, birbiriyle bağdaşmaz görünen müziksel/kültürel öğeler arasında derinlerde yatan bağları araştırmayı sever. Müziği, yaşamsal gücünü çeşitliliği ve karışıklıktan alır. Müzikte bir dizi düalliteyi –kültürel, tarihsel olsun, yapısal, tınısal, mekânsal, akustik olsun– potansiyel olarak doğurgan bulur. (9)

Duygu Piji Küçük

Müzik eğitimine 1988’de TRT İstanbul Radyosu Çoksesli Çocuk Korosu’nda başladı. 1993 yılında İstanbul Avni Ak-yol Güzel Sanatlar Lisesi’nin, 1997 yılında Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümü’nün öğrencisi oldu. Lise ve üniversite eğitimi boyunca piyano çalışmalarını Fahri Pekiner, Ali Darmar ve Prof. Dilek Batıbay ile sürdürdü. Ayrıca Prof. Leyla Pınar ile barok eserlerin stili ve klavye çalışmaları yaptı. 2001 yılında fakülte birincisi olarak Marmara Üniversitesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı’ndan, 2003 yılında Yüksek Lisans Programı’ndan, 2006 yılında Doktora Programı’ndan mezun oldu. 2004 yılında Marmara Üniversitesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı’nda Araştırma Görevlisi kadrosunda göreve başlayan Piji Küçük, 2015 yılında Doçent, 2021 yılında Profesör ünvanı aldı. Eğitim müziği alanına yönelik; 2015 yılında Prof. Dr. Levent Deniz ile hazırladığı “Haydi Çocuklar Söyleyelim” adlı kitabı, 2019 yılında Eşlik Çalma dersini alan öğrencilerinin yazdığı özgün çocuk şarkılarından oluşan ve editörlüğünü yaptığı “Çocuklar Şarkı Söyler” adlı kitabı, 2020 yılında ise Pinar Piji ile “Ellerimiz Birleşince” adlı kitabı yayınlandı. 2021 yılında Berklee College of Music bünyesinde yer alan “Jazz Improvisation” sertifika programını tamamladı. 1998-2022 yılları arasında Marmara Üniversitesi Çoksesli Korosu’nun korrepitörü olarak ulusal ve uluslararası çok sayıda koro festivali ve yarışmasında görev aldı. Öğretim üyeliğinin yanı sıra, 2017 yılından itibaren TRT İstanbul Radyosu Çoksesli Çocuk Korosunun korrepitörlüğünü yapmaktadır. Lisans ve lisansüstü düzeyde Piyano Eğitimi, Piyano Eşlik, Orkestra/Oda Müziği, Okul Müziği Dağarı ve Müzik Kültürü derslerini vermektedir. Araştırma alanları ise, müzik eğitiminde özyeterlilik, çalışma alışkanlıkları, sınav kaygısı, eleştirel düşünme, iletişim becerisi, problem çözme becerisi, yaratıcılık gibi sosyal psikoloji alanındaki araştırmalar ile piyano eşlik ve koro eğitimine yönelik ölçek geliştirme çalışmalarıdır. (10)

Hasan Uçarsu

1965 yılında İstanbul’da doğdu. On yaşında İstanbul Belediye Konservatuarı’nda flüt eğitimine başladı ve bir süre yarı zamanlı olarak devam etti. Orta ve lise devre eğitimi gördüğü Kadıköy Anadolu Lisesi’ndeki (Maarif Koleji) son yılında ta-

nıştığı Muammer Sun’un tavsiye ve desteğiyle bestecilik çalışmalarını tam zamanlı olarak sürdürme kararı aldı. Mimar Sinan Üniversitesi İstanbul Devlet Konservatuarı bestecilik bölümüne kabul edildi. Lise ve lisans devrelerinde Ahmed Adnan Saygun; yüksek lisans programında Cengiz Tanç ile çalıştı. Bu arada Cemal Reşit Rey, Bülent Tarcan, Ahmet Yürür, İlhan Usmanbaş ve Afşar Timuçin’in derslerinde de bulundu. 1991 yılında aynı kurumda araştırma görevlisi olan Uçarsu, 1994 yılında YÖK desteği ile gittiği ABD’nde George Crumb ve Richard Wernick’in danışmanlığında sürdürdüğü çalışmalarını 1997 yılında tamamlayarak Pennsylvania Üniversitesi’nden bestecilikte doktora derecesi aldı. Aynı yıl Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuarı Kompozisyon ve Orkestra Şefliği Anasanat Dalı’ndaki görevine geri dönen besteci 1998 yılında doçent, 2009 yılında profesör olmuştur. 2007 bahar döneminde Memphis Üniversitesi Müzik Okulu tarafından konuk besteci ve öğretim üyesi olarak davet edilmiş, Ayvalık Uluslararası Müzik Akademisi (AIMA) bestecilik atölyesinde, MUSMA-V Besteciler Çalıştayında, Varşova Chopin Müzik Üniversitesi ve Paris Boulogne-Billancourt Konservatuarında seminerler yapmış, bestecilik atölyeleri yönetmiş, dersler vermiştir. Paris- VIII ve Brunell Üniversitesi (Londra) tarafından kendi bestecilik anlayışı ve modern Türk besteciliği üstüne konferanslara davet edilmiştir. Uzun yıllardır ulusal beste yarışmalarında seçici kurul üyeliği yapmaktadır. (11)

Kaynakça:

- 1) Prof Dr.Pınar Somakçı, “Osmanlı Saraylarında Uygulanan Müzik Eğitimi ve Müzik Kurumları” <https://dergipark.org.tr>
- 2) <https://atatürkansiklopedisi.gov.tr>
- 3) <https://atatürkansiklopedisi.gov.tr> “Musiki Mualim Mektebi” (1924-1934)
- 4) <https://www.aa.com.tr>
- 5) Türkiye’nin İlk “Devlet Sanatçısı” Ahmet Adnan Saygun
- 6) <https://www.muambersunkorosu.com>
- 7) “Muammer Sun”
- 8) <https://adk.hacettepe.edu.tr>
- 9) <http://muzikotek.com.tr> İlhan Usmanbaş
- 10) <https://www.feministsanat.com>
- 11) Ferhunde Erkin
- 12) <https://ozkanmanav.com>
- 13) “Özgeçmiş”
- 14) <https://avesis.marmara.edu.tr>
- 15) Duygu Piji Küçük
- 16) <https://hasanucarsu.com>
- 17) “Özgeçmiş”

—ders—
BELGELİĞİ
dB müzik kolu

Hazırlayan: Zeynep İdil Özmen

Katkıda Bulunanlar:

Ezgi Kaplan, Ashhan Mumcu, Nur Vural, Ayşe Kübra Taşçı

www.dersbelgeligi.com